

**Undervisningsministeriet
Danmark**

REVIEW OF NATIONAL POLICIES FOR EDUCATION

Follow-up report prepared by the Danish Ministry of Education

**Opfølgning på de 35 anbefalinger i OECD-rapporten om grundskolen i Danmark
(2004)**

4. april 2008

DEL I

OECD's review om grundskolen i Danmark i 2003-04

Baggrund for reviewet

Danmarks resultater i PISA 2000 var ikke tilfredsstillende. De viste, at Danmark lå omkring OECD-gennemsnittet i læsning, og at næsten hvert femte barn går ud af folkeskolen uden tilstrækkelige læsefærdigheder. I naturfag lå Danmark signifikant under gennemsnittet. I matematik samt problemløsning lå Danmark dog pænt over OECD-gennemsnittet.

Efter offentliggørelsen af PISA 2000-resultaterne indvilligede den daværende undervisningsminister i at lade OECD foretage et såkaldt review af den danske folkeskole. OECD havde undret sig over, at den danske folkeskole trods et omkostningsniveau, der internationalt er højt, ikke viste bedre resultater i forhold til elevernes faglige kundskaber. Og man undrede sig også over, at skolerne ikke var bedre til at eliminere den negative sociale arv.

OECD sammensatte et review-team med internationale eksperter fra lande, der havde klaret sig godt i PISA-undersøgelserne. Teamets besøg i Danmark fandt sted i november 2003.

OECD-rapport om grundskolen i Danmark

Review-teamet fandt en række styrker og svagheder ved den danske folkeskole, bl.a. på baggrund af interviews med elever, forældre, lærere, skoleledere og kommunalpolitikere. Teamet opfordrede bl.a. til at styrke evalueringskulturen i skolen og til at opkvalificere lærerne.

Blandt styrkerne pegede eksperterne på statens og kommunernes engagement i uddannelse, bl.a. i form af rigelige medarbejderressourcer og tilfredsstillende lokaler og udstyr. De fremhævede også, at der var gode valgmuligheder for forældrene, og der var engagerede lærere samt selvsikre og glade elever.

Blandt svaghederne pegede eksperterne på, at der mangler en stærk tradition for evaluering af eleverne, og at eleverne ikke får tilstrækkelig feedback på deres præstationer. Der er heller ikke nok selvevaluering i skolerne, og der er for lidt fælles udnyttelse af god praksis. Dertil kommer, at skolerne ikke erkender tidlige læseproblemer hurtigt nok, ligesom de ikke formår at kompensere for virkningen af ugunstige forhold i hjemmet. Eksperterne pegede også på, at der er en ambivalent holdning til skoleledelse, og at læreroverenskomsten er for restriktiv.

Den samlede rapport fra juni 2004 indeholdt 35 anbefalinger til både nationale og kommunale beslutningstagere. Anbefalingerne var placeret i disse seks overordnede emner:

- Indlæringsstandarder, evaluering af elevpræstationer og skoleeffektivitet
- Skoleledernes kompetencer og roller
- Grund- og efteruddannelse af lærere
- Den kollektive overenskomst, der fastsætter lærernes opgaver og timetal
- Muligheder for tosprogede elever og elever med behov for specialundervisning
- Andre nødvendige initiativer.

Opfølgning på OECD's anbefalinger

Umiddelbart efter offentliggørelse af OECD-rapporten indbød den daværende undervisningsminister folkeskolens centrale parter til at indgå i et dansk opfølgingsarbejde på rapportens anbefalinger. Organisationerne tog imod invitationen, og der blev i september 2004 arbejdet i fire fokusgrupper:

- Skolens faglige mål, løbende intern evaluering og kvalitet i undervisningen.
- Skolens dagligdag, skolelederens kompetencer og roller – forældresamarbejdet.
- Videre- og efteruddannelse af lærere.
- Forbedrede muligheder for tosprogede elever og elever med særlige behov.

Tilbagemeldingerne fra organisationerne i fokusgrupperne blev den 4. oktober 2004 overdraget til Undervisningsministeren i rapporten ”Folkeskolens svar på OECD’s anbefalinger – Tilbagemelding til undervisningsministeren fra KL, Danmarks Lærereforening, Lederforeningen, Danmarks Skolelederforening, Skole og Samfund, Børne- og Kulturchefforeningen”.

Ud over de repræsenterede organisationer i fokusgrupperne afgav BUPL (Forbundet for pædagoger og klubfolk) særskilt en udtalelse til Undervisningsministeriet vedrørende OECD-anbefalingerne. Der blev ligeledes optaget kontakt til organisationen Danmarks Skoleelever.

OECD’s review blev således gjort til genstand for en indgående debat blandt folkeskolens parter, og mange af forslagene fandt vej til forskellige regeringsudspil og er efterfølgende blevet omsat i praksis.

Regeringens initiativer før 2004

I forhold til en række af OECD’s anbefalinger var man allerede på vej. I november 2002 blev der indgået et bredt politisk forlig om fornyelse af folkeskolen. Folkeskoleforliget indebar fire overordnede målsætninger for folkeskolens videre udvikling:

- Bedre forberedelse af børnene til deres skolegang og bedre indskoling.
- Større rummelighed.
- Styrket faglighed i skolens undervisning og tilrettelæggelse af arbejdet.
- Bedre udskoling og overgang til ungdomsuddannelserne.

Med forliget og den efterfølgende vedtagelse af en ændring af folkeskoleloven i 2003 var det besluttet at gennemføre en række initiativer, hvor regeringen ønskede at styrke fagligheden i folkeskolen og dermed bidrage til løsningen af en række af de problemer, OECD påpegede. Det gjaldt fx indførelsen af fælles slut- og trinmål i alle folkeskolens fag, mål- og indholdsbeskrivelser i børnehaveklassen, tidligere sprogstart i engelsk og minimumstimetal i dansk og matematik på de første klassetrin.

Regeringens initiativer til faglig opstramning, december 2004

PISA 2003 blev offentliggjort i december 2004 og viste, at der ikke var sket væsentlige forandringer i Danmarks internationale placering siden den første PISA-undersøgelse i 2000.

Regeringen ønskede på den baggrund at sikre en faglig opstramning med gennemførelse af fire ændringer af folkeskoleloven:

- Obligatorisk sprogscreening af alle børn, når de begynder i skolen.
- Krav om, at de allerede gældende trin- og slutmål for folkeskolens fag skal inddrages i vurderingen af den enkelte elevs udnyttelse af undervisningen.
- Skolerne skal som led i evalueringen bruge obligatoriske test i læsning (2., 4., 6. og 8. klasse), matematik (6. klasse), engelsk (7. klasse) og naturfagene (8. klasse).
- I underretningen af hjemmet om elevens udbytte af undervisningen skal indgå en skriftlig tilbage melding til forældrene, også om resultaterne af test og sprogscreeningen.

Der blev herudover foreslået en værktøjskasse for evaluering, der ud over test skulle indeholde vejledninger om god evalueringspraksis, vejledninger om evaluering i de enkelte fag samt komponenter til efteruddannelse for lærere og skoleledere.

Regeringsgrundlaget ”Nye Mål”, februar 2005

Regeringsgrundlaget i 2005, hvor den nuværende undervisningsminister tiltrådte, omfattede en lang række initiativer for folkeskolen under overskriften ”Fornyelse af folkeskolen”:

- Bedre læreruddannelse
- Styrket efteruddannelse af lærere
- Styrket efteruddannelse af skoleledere
- National handlingsplan for læsning
- Styrket danskundervisning
- Historiefaget skal styrkes
- Styrkelse af det faglige niveau i naturfag
- Styrkelse af det faglige niveau i matematik
- En god start i folkeskolen
- Obligatoriske afgangsprøver i folkeskolen
- Måltretning af det nuværende 10. klasses tilbud
- Fremme af evalueringskultur
- Dokumentation af folkeskolens resultater
- Rådet for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Folkeskolen
- Styrket kommunalt tilsyn med skoler.

Regeringens globaliseringsstrategi, april 2006

Under titlen ”Fremgang, fornyelse og tryghed. Strategi for Danmark i den globale økonomi” offentliggjorde regeringen i 2006 en række mål og initiativer, der sigter på at hæve det faglige niveau.

Regeringens mål for folkeskolen:

- Danmark skal have verdens bedste folkeskole. Folkeskolen skal give eleverne faglige kundskaber og færdigheder, fremme kreativitet og selvstændighed samt forberede til videre uddannelse.
- Eleverne i folkeskolen skal være blandt verdens bedste inden for de fire grundlæggende fagområder: Læsning, matematik, naturfag og engelsk.
- Alle elever skal have gode faglige færdigheder. De dygtigste skal være på niveau med de bedste i andre lande. Og niveauet hos de svageste elever skal hæves.
- Folkeskolen skal sikre, at alle unge får kundskaber og færdigheder, der kvalificerer dem til at deltage aktivt i en globaliseret verden.

Regeringens mål og strategier søger i høj grad at tage højde for de spørgsmål, OECD har rejst i sin rapport om grundskolen i Danmark 2004, herunder rapportens anbefalinger.

Stort set alle de ovenfor nævnte initiativer er igangsat eller er ved at blive det.

Mange af initiativerne er gennemført ved lovgivning. Der henvises herom til den samlede oversigt i *Bilag 1* samt til beskrivelserne af opfølgningen på de enkelte af OECD's anbefalinger i *Del II*.

DEL II

Opfølgningen i Danmark på baggrund af OECD-rapportens 35 konkrete anbefalinger

Første emne: Indlæringsstandarder, evaluering af elevpræstation og skoleeffektivitet

Initiativer for ministeren i samarbejde med relevante parter

Anbefaling 1. I samarbejde med Kommunernes Landsforening, Danmarks Lærerforening og andre relevante parter iværksætter ministeren en offentlig debat om forventningerne, politiken, praksis og grundskolens resultater.

Folkeskolens tilstand blev i løbet af 2004 analyseret og dokumenteret fra flere sider og på flere forskellige områder. Danmarks Evalueringsinstitut udsendte to evalueringsrapporter om henholdsvis undervisningsdifferentiering og den løbende interne evaluering. OECD's review beskrev folkeskolens styrker og svagheder og gav en lang række anbefalinger. Et nationalt opfølgingsarbejde med skolens parter tog udgangspunkt i OECD's rapport og anbefalinger. Og endelig blev PISA 2003 offentliggjort sidst på året.

Rådet for evaluering og kvalitetsudvikling af folkeskolen, også kaldet Skolerådet, blev nedsat af undervisningsministeren i september 2006. Rådets opgaver er at følge og vurdere:

- Folkeskolens faglige niveau.
- Den pædagogiske udvikling.
- Elevernes udbytte af undervisningen.
- Bekæmpelse af elevers negative sociale arv.
- Integration af elever med anden etnisk baggrund end dansk.

Hvert år inden den 1. marts skal rådet afgive en beretning til undervisningsministeren om rådets virksomhed med forslag til initiativer, der fremmer kvaliteten i folkeskolen.

Rådet ledes af et uafhængigt formandskab med fem medlemmer. Rådets øvrige 20 medlemmer består af repræsentanter fra en række centrale interesseorganisationer på området.

Anbefaling 2. Ministeren opretter inden for ministeriet en afdeling til overvågning af uddannelse i kommunerne.

Opgaven med at føre tilsyn med udviklingen i kvaliteten i folkeskolen ligger i Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen (Skolestyrelsen), der blev etableret under Undervisningsministeriet i september 2006. Dette indebærer bl.a., at Skolestyrelsen fører tilsyn med, at kommunalbestyrelserne udarbejder den årlige kvalitetsrapport, og at denne lever op til kravene i bekendtgørelse nr. 162 af 22. februar 2007 om anvendelse af kvalitetsrapporter og handlingsplaner i kommunalbestyrelsens arbejde med evaluering og kvalitetsudvikling af folkeskolen.

Den 9. juni 2006 blev folkeskoleloven ændret, således at kommunalbestyrelsernes ansvar for folkeskolen og statens tilsyn med kvaliteten i folkeskolen er præciseret. Med lovændringen introduceres to obligatoriske redskaber, kvalitetsrapporter og handlingsplaner, som kommunerne skal bruge i deres arbejde med at følge kvaliteten i folkeskolen. Kvalitetsrapporten, der fra og med skoleåret 2006-07 er lovpligtig, er et værktøj, som skal sikre systematisk dokumentation og samarbejde mellem lokale politikere, forvaltning og skoler om evaluering og udvikling af kvaliteten i folkeskolen.

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der udarbejdes en årlig kvalitetsrapport, der bl.a. skal indeholde en sammenfattende vurdering af det faglige niveau på den enkelte skole og for det samlede skolevæsen i kommunen. Hvis kvalitetsrapporten viser, at det faglige niveau på en skole ud fra en helhedsbetragtning ikke er i orden, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en handlingsplan for at forbedre niveauet på skolen.

Anbefaling 3. Ministeren bemyndiger Danmarks Evalueringsinstitut til at foretage årlige undersøgelser af elever i forskellige aldre i udvalgte fag/emner med det formål at opstille en national præstationsprofil.

Udviklingen af en national præstationsprofil er knyttet til de obligatoriske nationale test, der er vedtaget af et flertal i Folketinget i 2006, og som varetages af Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen (Skolestyrelsen). Resultaterne af de obligatoriske test skal offentliggøres for landet som helhed i form af en national præstationsprofil. Testene skal gennemføres en gang årligt, og præstationsprofilen vil dermed kunne anvendes til at følge ændringer i de overordnede nationale standarder og til, at den enkelte lærer kan sammenligne elevernes testresultater med et landsniveau.

Præstationsprofilen vil blive offentliggjort første gang, når alle 10 planlagte obligatoriske test er indført (jf. kommentarer til anbefaling nr. 5). Som supplement til præstationsprofilen er det besluttet, at der skal udvikles og gennemføres repræsentative undersøgelser af elevernes evner på et udvalg af områder, der ikke er omfattet af testene.

Anbefaling 4. Ministeren bestiller et udviklingsprojekt til etablering af kriteriebaserede prøver i et udvalgt fag.

Et sådant udviklingsprojekt er ikke gennemført. Kriteriebaserede prøver er opfattet som målsystemer, hvor der udelukkende fokuseres på, om eleven består eller ikke består en test. Blandt skolens parter har der været en del usikkerhed om relevansen af denne type test, der derfor er henvist til at indgå i overvejelserne om evaluering af forskellige evalueringsmetoder (jf. kommentarer til anbefaling nr. 5).

Folkeskolen i Danmark er en enhedsskole uden niveaudelinger, hvor eleverne modtager undervisning efter fælles fastlagte mål, men hvor undervisningen er tilrettelagt efter elevernes forskellige forudsætninger. Som en konsekvens heraf har grundskolen ved de summative afsluttende prøver ingen kriterier for at bestå eller ikke bestå. Det samme er tilfældet med hensyn til gennemsnitskarakterer for den enkelte elev. Dette opgøres ikke.

Prøveopgaverne i de forskellige fag er i de seneste år udviklet hen imod mere entydige mål under indflydelse af resultaterne af de internationale undersøgelser, herunder især resultaterne fra PISA. Det gælder primært for læsning, som er blevet en selvstændig prøve i faget dansk. Ligeledes er der ændret i prøverne i fremmedsprog, hvor den europæiske referenceramme for vurdering af faglige delelementer i de receptive og produktive færdigheder er indarbejdet sammen med den danske tradition for tilgang til disse fag. Der er således allerede nu en udvikling i gang med kriteriebaserede prøver. Der er derimod ikke tale om en national systematisering af disse tiltag.

Der er ligeledes i hele undervisningssystemet i Danmark indført en ny karakterskala, som er mere sammenlignelig med andre landes systemer, således at den studerende mere hensigtsmæssigt kan få en korrekt indplacering ved et fortsat studium i udlandet.

Anbefaling 5. Ministeren iværksætter en evaluering af forskellige vurderingsmetoder og -materialer.

Der er ikke iværksat en decideret evaluering af forskellige vurderingsmetoder, men der er iværksat flere initiativer til fremme af evalueringskulturen i folkeskolen og dermed til styrkelse af vurderingen af elevernes udbytte af undervisningen.

Et flertal i Folketinget besluttede i 2006 at indføre ti obligatoriske nationale test fra 2. til 8. klasse i dansk/læsning, engelsk, matematik og naturfagene (biologi, geografi og fysik/kemi). Testene er elektrokognitive og adaptive, dvs. at opgavernes sværhedsgrad automatisk tilpasses til den enkelte elevs faglige niveau. Udviklingen af testene følges løbende af et review-team med eksterne eksperter.

Alle ti test forventes indført fra 2009, og der er afsat ca. 85 mio. kr. til udviklingsarbejdet. I dette beløb er inkluderet midler til udvikling og distribution af et skriftligt vejledningsmateriale til lærere og skoleledere om andre evalueringsmetoder end test. Der er bl.a. udviklet en lang række generelle og fagspecifikke vejledninger og inspirationsmaterialer om, hvordan evaluering kan gøres til en integreret del af folkeskolens undervisning. Vejledningsmateriale distribueres via en særlig hjemmeside om evaluering, der er udviklet til formålet.

Folketinget vedtog ligeledes i 2006, at alle elever i folkeskolen skal have en skriftlig elevplan, som indeholder resultater af den løbende evaluering i alle fag og mål for elevernes udvikling. Elevplanen skal - ud over at styrke den løbende evaluering af elevens udbytte af undervisningen - styrke grundlaget for undervisningens planlægning og tilrettelæggelse samt styrke samarbejdet mellem skole og hjem. Elevplanen skal udleveres til forældrene. I 2008 gennemfører Danmarks Evalueringsinstitut en undersøgelse af elevplaner.

Anbefaling 6. Sammen med kommunerne og Danmarks Lærerforening finansierer ministeren et forskningsprojekt for at støtte udviklingen og formidlingen af metoder til læreres selvevaluering.

Et sådant forskningsprojekt er ikke gennemført. Alle tre parter har dog både sammen og hver for sig arbejdet meget målrettet med at fremme evalueringskultur i folkeskolen. Der henvises til kommentarer til anbefalingerne 5, 7 og 10.

Anbefaling 7. Sammen med kommunerne og Danmarks Lærerforening opretter ministeren en arbejdsgruppe, der skal fastsætte forventede standarder for forskellige aldersgrupper i læseplanernes hovedfag.

En ændring af lov om folkeskolen i april 2003 satte fokus på styrkelse af fagligheden. Foruden de allerede gældende fagformål og slutmål for folkeskolens fag blev der indført bindende mål på udvalgte klassetrin (trinmål).

Undervisningsministeren nedsatte i 2005-06 en række ekspertudvalg for udvalgte fag og fagområder i folkeskolen, der skulle komme med forslag til styrkelse af fagene.

Det fremgik af regeringens globaliseringsstrategi fra april 2006, at der i forlængelse af folkeskolens nye formålsparagraf vil ske en gennemgang af alle fagenes formål, og at trinmålene skal tilpasses i overensstemmelse hermed.

På denne baggrund og med udgangspunkt i ekspertudvalgenes rapporter med anbefalinger gennemfører Undervisningsministeriet i samarbejde med en lang række eksterne eksperter et udvalgsarbejde i 2007-08 med revision af fagenes bindende formål, trin- og slutmål samt justeringer i fagenes vejledende tekster.

Anbefaling 8. Ministeren opretter en anden arbejdsgruppe, der skal undersøge effektiviteten af forskellige former for elevers selvstændige arbejde til anvendelse i skolerne og i skolefritidsordningerne (SFO).

En sådan arbejdsgruppe har ikke været nedsat. Vilklårene for elevernes lektielæsning er imidlertid indgået i et såkaldt skolestartudvalgs overvejelser og anbefalinger. Udvalget blev nedsat af undervisningsministeren ultimo 2005 og bestod af forskere og eksperter på skolestartområdet. Udvalget fik bl.a. til opgave at udarbejde forslag til en indholdsbeskrivelse for skolefritidsordninger og fritidshjem, der bl.a. indeholder lektiehjælp til bogligt svage elever. Med udgangspunkt i Skolestartudvalgets anbefalinger er der ført forhandlinger i forligskredsen bag folkeskoleloven, der har resulteret i fremsættelse af et lovforslag, der indebærer en række lovændringer på skolestartområdet, herunder om en forpligtelse for kommunerne til at formulere mål- og indholdsbeskrivelser for SFO'ernes pædagogiske virksomhed, fx deres rolle i forhold til lektielæsning.

Med vedtagelsen af dagtilbudsloven, lov nr. 501 af 6. juni 2007, er der fulgt op på Skolestartudvalgets anbefaling om mulighed for lektielæsning i fritidsordninger, således at det nu eksplicit fremgår af formålsbestemmelsen for fritidshjem i lovens § 45, stk. 6, at børnene skal have mulighed for lektielæsning i fritidshjemmet.

Regeringen har derudover givet økonomisk støtte til iværksættelse af en række lektiehjælpsprojekter, bl.a. målrettet tosprogede elever i udsatte boligområder. Disse projekter har alle været uden for skolefritidsordningernes regi.

Anbefaling 9. Sammen med kommunerne og Danmarks Lærerforening iværksætter ministeren et udviklingsprojekt for at oprette en dansk model for vurdering af elevernes udbytte af skolegangen.

Der er ikke formuleret et sådant udviklingsprojekt, men anbefalingen er imødekommet gennem en række initiativer. Der henvises til kommentarer til anbefaling nr. 5.

Ændringerne af folkeskoleloven i 2006 og initiativet "Fremme af evalueringskulturen" medfører en række forandringer, som samlet skal bidrage til udvikling af skolens evalueringskultur.

Regeringen, KL og Danske Regioner har i 2007 iværksat et projekt til belysning af det nationale behov for indikatorer på folkeskoleområdet. Projektet har bl.a. til formål at understøtte udviklingen af eventuelle nye indikatorer med udgangspunkt i folkeskolelovens formålsparagraf, herunder indikatorer til belysning af elevernes alsidige udvikling.

Initiativer for kommunerne

Anbefaling 10. Hver kommune (eller konsortium af lokale myndigheder) opretter et team til skoleudvikling, der kan yde akut støtte til skoler med problemer.

Det står den enkelte kommunalbestyrelse frit for, om kommunen vil oprette eller deltage i oprettelsen af et sådant team til skoleudvikling.

KL oplyser, at man har anbefalet alle kommunalbestyrelser, at de skal beslutte, hvordan forvaltningen systematisk vejleder og støtter fx den fjerdedel af skolerne, som har præsteret de laveste resultater – uanset hvor gode eller dårlige disse skoler er. Det er princippet om systematisk at tage fat i de svageste

skoler, der skal forankres. Forvaltningen skal i samarbejde med skolens ledelse vurdere prioriteringen af ressourcerne.

KL har sammen med 34 kommuner indgået et Partnerskab om Folkeskolen med det formål at øge elevernes udbytte af undervisningen. Partnerskabet har valgt tre indsatsområder, hvoraf det ene er evalueringskultur. Partnerskabet har udarbejdet en statusanalyse, der måler status på elevernes kompetenceni-veau inden for en række faglige, personlige og sociale områder. Den enkelte kommunes forvaltning anvender analysens resultater i dialogen med skolerne om udvikling og forbedring.

Initiativer for andre organer

Anbefaling 11. København – som den største kommune - overvejer at udvikle en forsknings- og statistikfunktion til at styre relevant dataindsamling og analyse af konceptet "værditilvækst" (added value).

Københavns Kommune besluttede på baggrund af resultaterne af forskellige internationale undersøgelser (fx PISA 2000 og 2003) samt OECD's review fra 2004 at gennemføre to runder PISA København. I begge runder (2004 og 2007) blev opgaver fra PISA 2000 anvendt. Samtidig besluttede man at lade Danmarks Pædagogiske Universitet gennemføre en ret omfattende følgeforskning, som bl.a. skulle belyse, hvilke fælles træk der var ved skoler, som i PISA København scorede over det forventelige efter socioøkonomisk korrektion.

Efter offentliggørelsen af PISA København 2007 besluttede kommunen endvidere at iværksætte et omfattende udviklingsprogram med særlig fokus på undervisning af tosprogede og på læsning på tværs af fagene (reading across curriculum). Også udvikling af skolernes evalueringskultur blev, jf. OECD's review, prioriteret. Denne indsats blev i 2007 udvidet i bredden med programmet "Faglighed for Alle", som er den hidtil største uddannelsespolitiske satsning i Københavns Kommune.

Andet emne: Skolelederes roller og kompetencer. Initiativer for kommunerne.

Anbefaling 12. Kommunerne gør lederuddannelse obligatorisk for ansøgere til ledelsesposter inden for skolerne.

KL oplyser, at kommunerne ikke har valgt at gøre lederuddannelse obligatorisk for ansøgere til lederposter. Men særdeles mange kommuner har før-lederprogrammer. KL støtter dette meget.

Regeringen har for perioden 2007-2009 afsat en pulje på 25 mio. kr. til efteruddannelse af skoleledere. Puljen udmøntes som et tilbud til kommunerne om at få refunderet udgifter for skolelederes deltagelse i en særligt tilrettelagt diplomuddannelse i skoleledelse, udviklet i samarbejde mellem Undervisningsministeriet og KL. Undervisningsministeriet forventer på baggrund af indberetning fra kommunerne, at der i henhold til puljen efteruddannes knap 1.000 skoleledere over de kommende 2-3 år.

Det fremgår af regeringsgrundlaget fra 2005, at der iværksættes en ledelsesreform, der bl.a. omfatter styrket lederuddannelse. Regeringen har således sammen med KL og Danske Regioner tilkendegivet, at der – ud over den eksisterende diplomuddannelse i ledelse – skal være et højt kvalificeret udbud af lederuddannelser for institutionsledere, som giver den enkelte leder en relevant, generel ledelsesfaglig og praksisnær lederuddannelse.

Anbefaling 13. Der etableres en mentorfunktion, der fortsætter indtil afslutningen af en skoleleders første år på posten.

KL oplyser, at mange kommuner har etableret en struktureret mentorordning for nye ledere. KL støtter dette meget.

Anbefaling 14. Kommunerne (koordineret af Kommunernes Landsforening) udvikler metoder til at forbedre skolelederes status.

KL har (jf. kommentarer til anbefaling nr. 10) sammen med 34 kommuner indgået partnerskab om folkeskolen med det overordnede mål at øge elevernes udbytte af undervisningen. Et af indsatsområderne er ledelse. Partnerskabet skal formidle viden til resten af kommunerne om resultaterne om målrettede indsatser inden for området. Partnerskabet har desuden som mål at øge folkeskolens prestige og anerkende ledernes og medarbejdernes indsats.

KL anbefaler kommunerne, at skolelederne får Diplom i Ledelse. KL har endvidere i overenskomstforhandlingerne 2008 arbejdet målrettet for at øge ledernes ledelsesrum.

Anbefaling 15. De kommuner, der ikke gør dette på nuværende tidspunkt, overvejer at indføre godtgørelse for ansvarsbærende ledelsesopgaver.

KL oplyser, at kommunerne lønner afdelingsledere og andre, der har ansvarsbærende ledelsesopgaver gennem centrale og decentrale aftaler om øgede løntrin, funktions- og kvalifikationsløn mv.

Initiativer for andre organer

Anbefaling 16. Skolelederforeningerne tager initiativ til en samlet forskning for at undersøge de forskellige opfattelser af adfærd i klasseværelset.

Skolelederne - der i 2004 var repræsenteret af to foreninger, Lederforeningen og Danmarks Skolelederforening - har oplyst, at man foranlediget af OECD-rapporten i fællesskab tog initiativ til en nærmere undersøgelse af den rejste problemstilling og eventuelle mulige forskningsinitiativer. Snderingerne mundede dog ud i, at foreningerne ikke har gjort videre for at initiere forskningsprojekter i forhold til dette emne. Man fandt ikke, at de forskellige opfattelser af adfærd i klasseværelset i sig selv var så interessant at få belyst.

Det kan i øvrigt oplyses, at Danmarks Skolelederforening i 2005 i samarbejde med forældreorganisationen Skole og Samfund har undersøgt, hvordan og hvornår man i folkeskolen griber ind over for elever, der opfører sig uhensigtsmæssigt. I forlængelse heraf udsendte organisationerne et hæfte - ”Det gode skolemiljø” - til skolebestyrelserne og skolens professionelle med det ønske, at man på den enkelte skole skulle gennemgå skolens praksis på området og afklare, om der er behov for ændringer i procedurer og principper for skolens brug af sanktioner.

Tredje emne: Før- og efteruddannelse af lærere. Initiativer for ministeren.

Anbefaling 17. Ministeren bør tage en underopdeling og en eventuel udvidelse af det nuværende pensum på læreruddannelsen op til overvejelse – med henblik på øget specialisering.

Folketinget vedtog i 2006 en ny lov om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen. Der kan henvises til lov nr. 579 af 9. juni 2006, jf. lovforslag nr. L 220 af 5. april 2006. Den ny læreruddannelseslov har virkning for studerende, der påbegynder læreruddannelsen fra august 2007. Undervisningsministeren har i medfør af læreruddannelsesloven udstedt nærmere regler om læreruddannelsen,

herunder om fagenes indhold. Der kan henvises til bekendtgørelse nr. 219 af 12. marts 2007 (læreruddannelsesbekendtgørelsen).

Et af målene med reformen af læreruddannelsen er at give uddannelsen et fagligt løft. Med den ny læreruddannelse er fagligheden søgt styrket bl.a. ved, at:

- Alle linjefag er øget i omfang, og antallet af linjefag er reduceret til to eller tre linjefag (mod tidligere fire).
- Der er mulighed for at opbygge en faglig profil.
- Der er indført krav til den studerendes kvalifikationer som betingelse for at vælge linjefag.
- Dansk, matematik eller naturfagene skal være ét af den studerendes linjefag.
- Der er foretaget en opstramning af samtlige fagbeskrivelser.
- Der er indført aldersspecialisering i dansk og matematik (se anbefaling 18).

I den tidligere læreruddannelse udgjorde fagene dansk og matematik hver i alt 42 point i European Credit Transfer System (ECTS-point). I den ny læreruddannelse er fagene dansk og matematik på hver 72 ECTS-point.

Anbefaling 18. Ministeren bør tage underopdelingen af den nuværende læreruddannelse i aldersrelaterede moduler op til overvejelse.

Med den ny læreruddannelse er fagene dansk og matematik aldersspecialiserede mod henholdsvis skolens begynder- og mellemtrin og mellem- og sluttrin. Fagene indledes hver med et fælles forløb på 36 ECTS-point. Aldersspecialiseringen er placeret i slutningen af linjefagene med en vægt på 36 ECTS-point. Aldersspecialisering mod skolens begynder- og mellemtrin tager udgangspunkt i de i medfør af folkeskoleloven fastsatte bindende trinmål mod 1.-6. klasse, mens aldersspecialisering mod skolens mellem- og sluttrin tager udgangspunkt i de tilsvarende trinmål mod skolens 4.-9. klasse. Vælger den studerende begge aldersspecialiseringer i enten dansk eller matematik, udgør det samlede fag 108 ECTS-point.

Med aldersspecialiseringen styrkes den enkelte lærers faglige overblik over det pågældende fag på det relevante klassetrin. Lærerne får et mere solidt fundament til at håndtere de særlige udfordringer i forbindelse med ind- og udskoling. Metodiske og fagdidaktiske overvejelser skal knyttes til de særlige behov i aldersgruppen og fagenes trin- og slutmål i folkeskolen.

Anbefaling 19. Ministeren bør tage op til overvejelse, hvordan læreruddannelsen, efteruddannelse og pædagogisk forskning kan sammenkædes optimalt.

Det følger af den ny læreruddannelsesbekendtgørelse, at undervisningen på grunduddannelsen i videst mulige omfang skal inddrage resultater af nationale og internationale forsknings-, forsøgs- og udviklingsarbejder, der er relevante for lærerprofessionen og egnede til at bidrage til at udvikle og anvende ny professionel viden. Uddannelsesinstitutionen skal bistå den studerende i at tilegne sig teoretiske og praktiske forudsætninger for at kunne indgå i sammenhænge, hvor der udføres forsknings- og udviklingsarbejder inden for det lærerfaglige område. Der kan henvises til bekendtgørelsens § 17.

Der er etableret et strategisk forskningsprogram inden for henholdsvis uddannelsesforskning og professionsuddannelsernes arbejdsfelt. Her kan bl.a. søges støtte til forskning i fagdidaktiske problemstillinger og til undersøgelser af, hvad der virker (evidens i praksis) i uddannelsesmæssig sammenhæng. Programmet skal løbe fra 2008-2010. Der er afsat 60 mio. kr. til uddannelsesforskning og 30 mio. kr. til professionsuddannelsernes arbejdsfelt. Det strategiske forskningskatalog FORSK2015 indeholder også supplerende forskningsemner inden for uddannelsesforskning.

På Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, er etableret et Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, som skal skabe overblik over den bedste viden om uddannelsespraksis og formidle den til praktikere og politikere.

I tilknytning til de tidligere centre for videregående uddannelser – nu professionshøjskoler - er med støtte fra de særlige videntcentermidler etableret en række videntcentre med fokus på problemstillinger som eksempelvis naturfagsdidaktik og inklusion/eksklusion. Videntcentrenes opgaver er bl.a. udvikling af efteruddannelsestilbud i samarbejde med aftagerne samt forsøg og udviklingsarbejde i øvrigt.

Der er afsat midler til forskningstilknøytning og systematisk produktion af viden på professionshøjskolerne i 2008 og 2009.

Initiativer for kommunerne

Anbefaling 20. Kommunerne (koordineret af Kommunernes Landsforening) opretter i samarbejde med Danmarks Lærerforening en obligatorisk ordning for målrettet årlig efteruddannelse af hver eneste folkeskolelærer.

En arbejdsgruppe med deltagelse af Undervisningsministeriet, Finansministeriet og KL har i rapport af juni 2006 kortlagt den hidtidige efteruddannelsesindsats og fremsat anbefalinger til en forbedret og målrettet indsats i forhold til øget faglighed og opkvalificering af lærerne i læsning, matematik, engelsk og naturfag.

På baggrund af rapportens anbefalinger har regeringen i perioden 2007-09 afsat puljer på i alt 205 mio. kr. til refusion af kommunernes udgifter til efteruddannelse af folkeskolelærere i læsning, matematik, engelsk og naturfag. Undervisningsministeriet forventer p.t., at der over de kommende tre år efteruddannes 4-5.000 lærere i henhold til formålet for de udmeldte midler.

Der er i overenskomsten 2008 mellem KL og Lærernes Centralorganisation indgået aftale om kompetenceudvikling.

Fjerde emne: Den kollektive overenskomst, der fastsætter lærernes opgaver og timetal

Initiativer for Kommunernes Landsforening og kommunerne

Anbefaling 21. Kommunernes Landsforening og Danmarks Lærerforening sikrer, at lærernes overenskomst gøres mere fleksibel.

Regeringen nedsatte i 2005 efter aftale med KL et udvalg med henblik på at gennemføre en analyse af folkeskolelærernes arbejdstid. Aftalen om folkeskolelærernes arbejdstid er en væsentlig del af overenskomsten mellem KL og Danmarks Lærerforening.

Udvalget udgav sin første delrapport i marts måned 2006. Delrapporten gav et overblik over de gældende regler og den historiske udvikling i folkeskolelærernes arbejdstid. Delrapport 2 blev udgivet i november 2006. Delrapport 2 omfattede bl.a. en større analyse af folkeskolelærernes arbejdstidsforhold baseret på data indsamlet fra 110 repræsentativt udvalgte skoler.

Fordelingen af lærernes arbejdstid viste følgende hovedtal:

<i>Aktivitet</i>	<i>Årlige timer</i>	<i>Pct. af årsværk</i>
Undervisning (udvidet undervisningsbegreb)	706	36,7
Undervisning (klassisk undervisningsbegreb) indgår i det udvidede undervisningsbegreb	648	33,7
Individuel tid (forberedelse)	377	19,6
Udviklingstid	158	8,2
Pausetid	183	9,5
Øvrig skoletid	238	12,4
Fravær (ferie mv.)	261	13,6

Det blev samtidig påvist, at fordelingen af undervisningstid, pauser, forberedelse og andre opgaver var meget forskellig fra skole til skole. Det blev samtidig afdækket, at antallet af undervisningstimer var højere end først antaget (delrapport 1), men lavere end i de lande, som Danmark normalt sammenligner sig med.

Delrapport 3 fra september 2007 fremlægger en nærmere analyse af læreraftalernes funktion opdelt i tre temaer, fleksibilitet, ledelse og tid til at undervise.

Rapporten munder ud i tre anbefalinger:

- Fleksible rammer for elevernes læring.
- Lærerne ledes som alle andre.
- Plads til mere undervisning.

KL har i forbindelse med udtagelse af krav til aftaleforhandlingerne 2008 baseret deres hovedkrav til folkeskolelærernes arbejdstid på anbefalingerne fra udvalget om analyse af folkeskolelærernes arbejdstid.

KL og Danmarks Lærerforening har indgået en ny rammeaftale om lærernes arbejdstid, der får virkning fra august 2009. Den nye aftale vil give kommunerne større fleksibilitet i forhold til planlægning og ændringer i planerne. Der skal i den enkelte kommune forhandles nærmere mellem kommunalbestyrelsen og den lokale kreds af Danmarks Lærerforening. Der skal bl.a. lokalt indgås aftale om antallet af forberedelsestimer pr. undervisningstimer. I givet fald man ikke kan blive enige lokalt, vil det være den nuværende aftale, som gælder.

Anbefaling 22. Enhver genforhandlet overenskomst bør indeholde en betydelig ressource, der afsættes til obligatorisk efteruddannelse.

Regeringen har i sommeren 2007 indgået en trepartsaftale med de faglige organisationer, som et stort flertal af partier i Folketinget efterfølgende har tilsluttet sig. Trepartsaftalen er udmøntet i overenskomstforhandlingerne mellem kommuner og regioner på den ene side og de faglige organisationer på den anden side.

I en delaftale fra 25. januar 2008 er der lagt rammer for en forstærket indsats for alle kommunalt ansatte inklusiv folkeskolelærere. Det drejer sig bl.a. om ret til en årlig udviklingssamtale som udgangspunkt for

kortlægning af medarbejdernes udviklingsbehov. Udviklingsaktiviteterne kan bl.a. omfatte efter- og videreuddannelse i form af kurser og kompetencegivende forløb, nye opgaver, deltagelse i interne eller eksterne udviklingsprojekter mv.

Det er aftalt, at der afsættes i alt 388 mio. kr. til formålet. Midlerne øremærkes formålet og fordeles til de enkelte kommuner. Midlerne skal fortrinsvis anvendes til kompetencegivende kurser/efter- og videreuddannelse hos anerkendte kursusudbydere. I konkrete tilfælde kan midlerne endvidere anvendes til hel eller delvis finansiering af vikarudgifter.

Anbefaling 23. Kommunerne overvåger tidsforbruget i folkeskolen, så mulighederne for indlæring maksimeres.

De årlige kommunale kvalitetsrapporter (jf. kommentarer til anbefaling nr. 2) skal bl.a. indeholde oplysninger om det planlagte og det afviklede timetal for samtlige folkeskoler i kommunen. Kvalitetsrapporten giver kommunalbestyrelsen mulighed for at sammenholde oplysninger om tidsforbrug med oplysninger om skolernes resultater. Hvis kommunalbestyrelsen – i arbejdet med kvalitetsrapporten eller på anden vis – bliver opmærksom på, at det faglige niveau på en skole ud fra en helhedsvurdering ikke er tilfredsstillende, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en handlingsplan med henblik på at forbedre det faglige niveau på den pågældende skole.

Anbefaling 24. Kommunernes Landsforening opretter i eget regi en arbejdsgruppe, der skal undersøge, hvordan eleverne i folkeskolen får optimal støtte/vejledning af ikke-uddannelsesmæssig karakter.

KL oplyser, at der ikke er tradition for at oprette en arbejdsgruppe af den art pga. kommunernes decentrale styring af folkeskolen. KL tilføjer, at en del kommuner allerede har flyttet socialrådgiveres arbejdssted/ansat socialrådgivere til skolerne med henblik på at støtte og vejlede børn og unge, der har behov herfor.

Anbefaling 25. Kommunernes Landsforening undersøger de barrierer mellem lærere og pædagoger, der menes at eksistere.

KL oplyser, at der ikke er gennemført en systematisk undersøgelse af barriererne, men KL har i talrige sammenhænge opfordret til og støttet samarbejde mellem lærere og pædagoger - ikke mindst i indskolingen og i samarbejdet med skolens fritidsordninger. KL opfordrer på mange forskellige måder kommunerne til at fremme inklusion og rummelighed i skolen, hvilket ofte kræver et målrettet og systematisk samarbejde mellem lærere og pædagoger, idet der er stærkt brug for begge personalegruppers faglighed.

Fagforeningsmæssige afgrænsninger

De uddannede pædagoger i skolefritidsordningerne er organiseret under BUPL, der har forhandlingsretten i forhold til KL for denne gruppe medarbejdere. SFO-pædagoger er ikke omfattet af den undervisningskompetence inden for de gældende rammer for samordnet indskoling, der giver den pædagoguddannede børnehaveklasseleder (organiseret under Danmarks Lærerforening) mulighed for i et nærmere bestemt omfang at varetage undervisning på 1. og 2. klassetrin. Der er imidlertid intet til hinder for, at SFO-pædagoger kan varetage assisterende opgaver i undervisningen fra 1. klasse under lærerens ansvar. Hvad angår selvstændige undervisningsopgaver i børnehaveklassen, har SFO-pædagogen de nødvendige uddannelsesmæssige forudsætninger for at varetage undervisningsopgaver. Pædagogmedhjælpere, der eventuelt har gennemført pædagogisk grunduddannelse, vil typisk være organiseret i fagforeningen FOA (Fag og Arbejde).

Inddragelse af fritidsordningens pædagoguddannede medarbejdere i undervisningen i et eller andet omfang, herunder varetagelse af selvstændige undervisningsopgaver i samarbejde med lærerne, har været et væsentligt element i mange af de skolestartsforsøg, der siden 1998 har været iværksat med hjemmel i folkeskolelovens forsøgsbestemmelser. Denne forsøgsmulighed vil blive videreført for en treårig periode. Pædagogmedhjælpere er ikke og vil ikke blive tillagt undervisningskompetence i forbindelse med disse forsøg.

Anbefaling 26. Kommunernes Landsforening gennemgår muligheden for en mere fleksibel udnyttelse af skolens bygninger af friarealer, herunder, hvor det er relevant, større fælles brug.

KL oplyser, at kommunerne i disse år renoverer mange af sine skoler. I den forbindelse opfordrer KL til, at kommunerne er meget opmærksomme på de krav, som stilles til en moderne skole – bl.a. fleksible lokaler, it-baserede undervisningsmuligheder, motionsfremmende udendørsfaciliteter samt bedst mulig udnyttelse af skolen i dag- og aftentimerne.

Femte emne: Muligheder for tosprogede elever og elever med behov for specialundervisning

Initiativer for ministeren

Anbefaling 27. Ministeren iværksætter et forskningsprojekt for at undersøge fordelingen af tosprogede elever i specialundervisning og komme med anbefalinger i henhold til resultaterne.

Der er ikke iværksat et egentligt forskningsprojekt med det omtalte tema. Der er gennemført en registrering af tosprogede elever i den vidtgående specialundervisning. Der er ikke fundet anledning til en særlig indsats, idet forekomsten af tosprogede elever ikke er højere end andre elever. Der er dog gennemført adskillige initiativer af betydning for tosprogede elever med specialundervisningsbehov.

I foråret 2007 er udgivet en vejledning om organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever. Heri er det præciseret, at nogle tosprogede elever kan have behov for både sprogundervisning i dansk som andetsprog og specialundervisning, og at de pædagogisk-psykologiske undersøgelser må tage højde for, at test- og undersøgelsesmetoder i vidt omfang er udviklet ud fra danske kulturspecifikke forudsætninger. Vejledningen forklarer bestemmelserne om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog og giver inspiration til tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen.

Med nye regler fra 2006 om specialundervisning er det blevet understreget, at specialundervisning enten skal foregå som en integreret del af undervisningen i klassen eller tilrettelægges uden for klassens rammer, så eleven ikke går glip af undervisningen i andre fag. Ændringerne er blevet udmøntet i en bekendtgørelse i december 2005, og der er udkommet en vejledning til bekendtgørelsen fra januar 2008.

Anbefaling 28. Ministeren udbeder sig en ny undersøgelse af den tilgængelige dokumentation vedrørende læreres brug af andre modersmål til at undervise tosprogede elever i dansk.

Undervisningsministeriet har ikke gennemført en undersøgelse med fokus på læreres brug af andre modersmål i undervisningen af tosprogede elever. De gennemførte initiativer for tosprogede elever har haft fokus på fagligheden i undervisningen af tosprogede elever generelt, herunder i en tidlig indsats for at lære dansk. En række initiativer berører dog anvendelsen af elevernes modersmål, herunder:

Et udviklingsarbejde om metoder til undervisning af tosprogede elever havde som et af hovedemnerne inddragelse af elevernes modersmål i undervisningen. Materialet er offentliggjort på en helt ny hjemmeside www.dettevirker.dk, som bredt formidler informationer om undervisning og integration af tospro-

gede børn. Materialet vil tillige blive udsendt i en trykt version til brug for lærere i folkeskolen og på seminarier i 2008.

Undervisningsministeriet har taget initiativ til og støttet udgivelsen af en dvd ”Dansk som andetsprog i folkeskolen – om organisering af undervisningen” i 2006. I fire korte film vises bl.a., hvorfor tosprogede lærere skal indgå i undervisningen.

Vejledningen om organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever, udgivet 2007, indeholder et særligt afsnit ”Tosprogede lærere og medarbejdere”, som giver anvisninger på, hvordan tosprogede lærere og medarbejdere kan indgå i undervisningen i skolens fag.

Undervisningsministeren opfordrer på ministeriets hjemmeside www.uvm.dk til, at modersmålet nyttiggøres i folkeskolens fag med det sigte, at tosprogede elever lærer dansk og det faglige indhold i fagene.

Initiativer for andre organer

Anbefaling 29. Kommunernes Landsforening opretter en mekanisme til formidling af de metoder, der bruges af kommuner med anerkendt ekspertise i undervisning af tosprogede elever.

KL oplyser, at man i det omtalte Partnerskab om Folkeskolen (jf. kommentarer til anbefaling nr. 10) har et netværk om undervisning af tosprogede elever. Netværket deler systematisk viden med andre kommuner. KL har desuden holdt seminarer om særlige forhold vedr. tosprogede elever og elevplanen. KL har endvidere gennemført tre landsdækkende konferencer om ”God undervisning og vellykket integration” sammen med Danmarks Lærerforening, Undervisningsministeriet og Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. Endelig har KL en ganske fyldig hjemmeside med informationer mv. om undervisning af tosprogede elever.

Regeringen har som led i regeringens strategi mod ghettoisering iværksat projekt ”Dette virker på vores skole”, som er gennemført i årene 2006-2007. ”Dette virker på vores skole” består af i alt fem delprojekter om erfaringsindsamling, forskning og formidling af god praksis i undervisningen og integrationen af tosprogede elever på skoler med mange tosprogede, som præsterer godt eller som har perspektivrige planer. I projektet er sat fokus på god undervisningspraksis, andetsprogpædagogik, skoleledelse og organisation, styrket forældreansvar, lærerforventninger og bred formidling af resultaterne., bl.a. via en helt ny hjemmeside www.dettevirker.dk.

Det er hensigten, at projektet skal inddrages i en task force-enhed, som vil blive oprettet i 2008 med henblik på at understøtte videndeling blandt skoler og kommuner.

Anbefaling 30. Kommunernes Landsforening gennemgår ordningen for efteruddannelse for at sikre, at tilstrækkelig mange lærere får yderligere uddannelse, hvorved de opnår kvalifikationer til at beskæftige sig med elever med behov for almindelig specialundervisning.

KL understreger, at kommunerne har efter- og videreuddannet særdeles mange lærere på specialundervisningsområdet. Både fordi læreruddannelsen ikke har givet den nødvendige viden og ballast om specialpædagogisk bistand, og fordi kravet om kvalitet i specialundervisningen og om faglighed i inklusionen i almenundervisningen er tydeligt og nødvendigt

I de årlige kommunale kvalitetsrapporter (jf. kommentarer til anbefaling nr. 2) skal der, ud over en sammenfattende helhedsvurdering af det faglige niveau på hver af kommunens folkeskoler og for det samlede skolevæsen, indgå en særskilt vurdering af den specialpædagogiske bistand og undervisningen i

dansk som andetsprog. Endvidere skal der for hver af kommunens folkeskoler og for det samlede skolevæsen redegøres for de nærmere ledelsesmæssige dispositioner i forhold til, om undervisningen af børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, varetages af lærere med linjefagsuddannelse i specialpædagogik eller kompetencer svarende til linjefagsuddannelse, samt om undervisningen i dansk som andetsprog varetages af lærere med linjefagsuddannelse i dansk som andetsprog eller kompetencer svarende til linjefagsuddannelse

Der er endvidere etableret et samarbejde mellem professionshøjskoler med henblik på et dækkende udbud af specialpædagogisk efteruddannelse. Det er hensigten, at kommunerne er med i planlægningen.

Sjette emne: Andre nødvendige initiativer. Initiativer for ministeren.

Anbefaling 31. Ministeren tager under overvejelse, om der er behov for yderligere lovgivning som et resultat af de spørgsmål, vi rejser i rapporten.

Siden 2003 er der taget en lang række lovinitiativer for at fremme fagligheden i den danske folkeskole. Der henvises til en kronologisk gennemgang heraf i bilag 1.

Det er vurderingen, at der hermed er taget tilstrækkelige lovinitiativer – og at disse nu skal have tid til at virke i skoleverdenen.

Anbefaling 32. Gennemføre en politik, der er baseret på et princip om, at diagnostiske prøver og evalueringer ikke offentliggøres i form af sammenlignende tabeller, der kan rangordne skoler.

Et flertal i Folketinget besluttede i 2006, at resultaterne fra de obligatoriske test for 2. til 8. klasse ikke må offentliggøres for enkeltelever, klasser, skoler eller kommuner.

I folkeskoleloven er fastsat regler for testresultaternes fortrolighed, som betyder, at de forskellige parter kun får adgang til de resultater, der er relevante for dem selv. Lærerne får fx adgang til detaljerede resultater om egne elever, men ikke resultaterne for andre klasser eller skolen som helhed, og kommunalbestyrelsen får adgang til de overordnede resultater for skolerne i kommunen, men må ikke videregive disse oplysninger. Testresultaterne kan således ikke lægges til grund for rangordning af skolerne i offentligheden.

Anbefaling 33. Danmark fortsætter med at deltage i undersøgelser som PISA for at bevare et eksternt, internationalt perspektiv.

Danmark har deltaget i alle runder af de internationale PISA-undersøgelser hidtil og deltager også i den næste PISA-undersøgelse, der finder sted i 2009.

Ud over de faste elementer i undersøgelsen har Danmark i 2006 deltaget i den computerbaserede test i naturfag, og i 2009 deltager Danmark i testen af læsning af elektroniske tekster.

Danmark har deltaget i den internationale læseundersøgelse for yngre elever, PIRLS, i 2006, og undersøgelsen af matematik- og naturfagsfærdigheder for yngre elever, TIMSS, i 2007. Der er endnu ikke taget stilling til, om Danmark skal deltage i fremtidige runder af PIRLS og TIMSS.

Initiativer for andre organer

Anbefaling 34. Foreningen Skole og Samfund initierer i samarbejde med formændene for skolebestyrelserne en drøftelse af implikationerne af vores anbefalinger.

Skole og Samfund oplyser, at en sådan systematisk drøftelse ikke har fundet sted.

Anbefaling 35. Danmarks Lærerforening initierer i samarbejde med formændene for de pædagogiske råd en drøftelse af implikationerne af vores anbefalinger.

Danmarks Lærerforening oplyser, at foreningen på skrift og ved møder har søgt at fremme drøftelser om folkeskolens udfordringer.

Bilag 1:

Oversigt over lovgivning for folkeskolen siden 2003, der har haft til formål at styrke fagligheden

Lov nr. 300 af 30. april 2003 om ændring af lov om folkeskolen (Bedre indskoling og styrkelse af fagligheden i folkeskolens undervisning)

- Foruden de allerede gældende mål fagformål og slutmål for folkeskolens fag indføres bindende mål for fagene på udvalgte klassetrin.
- Indholdsbeskrivelse, der angiver målene for børnehaveklassen.
- Tidligere start på engelskundervisningen.
- Minimumstimetal for folkeskolens fag opgjort i treårige fagblokke, herunder ekstra timer i dansk, matematik og engelsk.
- Styrkelse af naturfag og historie.
- Biologi bliver prøfefag.

Lov nr. 360 af 19. maj 2004. (Geografi som prøfefag, procedureregler i forbindelse med fritagelse for undervisning i kristendomskundskab, elevs deltagelse i undervisningen, udvidet adgang til madordninger, hjemmel til at kræve oplysninger i elektronisk form samt hjemmel til regler om elektronisk kommunikation og digital signatur m.v.)

- Geografi bliver prøfefag.
- Undervisningsministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om, hvilken procedure skolerne skal følge forud for imødekomme af fritagelse for undervisning i kristendomskundskab.
- Undervisningsministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler, der giver kommunerne og skolerne ensartede retningslinjer for registrering m.v. af elevernes fravær.
- Kommunerne får mulighed for at etablere frivillige madordninger i folkeskolen med fuld forældrebetaling.
- Undervisningsministeren får hjemmel til at kræve oplysninger til brug for varetagelse af lovgivnings- og vejledningsfunktioner indberettet elektronisk. Der sker en ændring af reglerne om fravigelse af reglerne om valg til skolebestyrelser.

Lov nr. 313 af 19. april 2006 (Styrket evaluering og anvendelse af nationale test som pædagogisk redskab samt obligatoriske prøver m.v.)

- Udtrykkeligt krav om, at den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen skal inddrage de bindende trin- og slutmål.
- Præcisering af, at evalueringen også danner grundlag for underretning af hjemmet om elevens udbytte af undervisningen.
- Krav om anvendelse af centralt udarbejdede test i udvalgte fag på bestemte klassetrin som led i evalueringen af elevernes udbytte af undervisningen - fortrolighed om testopgaver og -resultater (dog ikke resultater opgjort på landsplan).
- Udtrykkeligt krav om skriftlig underretning af forældrene om elevens testresultater.
- Obligatoriske afgangsprøver ved afslutningen af undervisningen i 9. klasse.
- Udvidelse af rækken af prøfefag med historie, samfundsfag og kristendomskundskab.
- Ændret ikrafttræden af ændringsloven om styrket undervisning i dansk som andetsprog, herunder ved udvidet adgang til at henvise tosprogede elever til andre skoler end distriktsskolen, så der bliver mulighed for at anvende henvisningsmuligheden til en anden skole også i skoleåret 2005/06.

Lov nr. 572 af 9. juni 2006 (Præcisering af folkeskolens formål, ekstra timer i dansk og historie, elevplaner, offentliggørelse af landsresultater af test, præcisering af det kommunale ansvar samt etablering af nyt råd for evaluering og kvalitetsudvikling af folkeskolen)

- Ændring af folkeskolens formålsparagraf.
- Ekstra timer i dansk og historie.
- Skriftlig tilbagemelding til forældrene om resultatet af den løbende evaluering af elevens udbytte af undervisningen og om den besluttede opfølgning herpå (elevplaner).
- Offentliggørelse af landsresultater af test (national præstationsprofil).
- Præcisering af kommunalbestyrelsernes ansvar (kvalitetsrapporter, handlingsplaner).
- Etablering af et nyt råd for evaluering og kvalitetsudvikling af folkeskolen bistået af en ny statslig styrelse.

Lov nr. 579 af 9. juni 2006 om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen

- Loven styrker fagligheden i læreruddannelsens linjefag, bl.a. ved at linjefagene dansk og matematik aldersspecialiseres mod henholdsvis skolens begynder- og mellemtrin samt mellem- og sluttrin. Alle linjefag øges desuden i omfang, og den studerende skal fremover kun vælge to eller tre linjefag mod i dag fire. Endelig indebærer loven, at der etableres et evalueringsprogram til vurdering af uddannelsens elementer, elementernes samspil og den overordnede målopfyldelse.

Lov nr. 560 af 6. juni 2007 om ændring af lov om folkeskolen og forskellige andre love (10. klasse målrettes elever, som har behov for yderligere faglig kvalificering og uddannelsesafklaring for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse)

(Loven skal ses i sammenhæng med lov nr. 599 af 6. juni 2007 om ændring af lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv.)

- 10. klasse målrettes elever med behov for yderligere faglige kvalificering og uddannelsesafklaring for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse, herunder med mulighed for at samle de unge op, der falder fra en påbegyndt ungdomsuddannelse.
- Indførelse af obligatorisk brobygning til ungdomsuddannelse.
- Uddannelsesplanen præciseres, så den danner grundlag for undervisningens tilrettelæggelse, og således at den imødekommer den enkelte elevs behov.
- Der indføres en række nye tilbudsfag, som er målrettet ungdomsuddannelserne.
- Der gives mulighed for, at der kan aflægges prøver to gange om året og derved forøge muligheden for at samle elever op, som er faldet fra en ungdomsuddannelse og for, at elever kan påbegynde en erhvervsuddannelse i løbet af skoleåret.
- Mulighed for at tilpasse undervisningstilbuddet i 10. klasse til elever, der ikke får tilstrækkeligt udbytte af at følge det ordinære forløb.

Lovforslag nr. L 82 (Folketinget 2007-08, 2. samling) (Udvidelse af undervisningspligten til 10 år, mål- og indholdsbeskrivelse for skolefritidsordninger m.v.)

- Udvidelse af undervisningspligten fra ni til 10 år, således at børnehaveklassen fremover medregnes ved opgørelsen af, om undervisningspligten er opfyldt.
- Fastsættelse af en ny indholdsbeskrivelse med tilhørende trinmål for undervisningen i børnehaveklassen, herunder indførelse af obligatorisk sprogvurdering.
- Indførelse af adgang til såkaldt forsinket klasseskole.
- Indførelse af adgang til holddannelse også i børnehaveklassen.
- Indførelse af krav om, at kommunalbestyrelserne fastsætter en mål- og indholdsbeskrivelse for skolefritidsordninger.
- Indførelse af adgang til at træffe beslutning om at etablere ordninger med aldersintegrerede klasser og evt. tillige rullende skolestart.